

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
КАФЕДРА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ (м. Одеса, Україна),**

**МОЛДАВСЬКА ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ (м. Кишинів, Республіка Молдова),
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ ІМ. ДИМИТРА А. ЦЕНОВА (м. Свіштов, Республіка Болгарія),
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИПРОБУВАНЬ І СЕРТИФІКАЦІЇ
ОЗБРОЄННЯ ТИ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ (м. Черкаси, Україна), ДЕРЖАВНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Київ, Україна), ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Тернопіль, Україна), ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (м. Івано-Франківськ, Україна), КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА (м. Київ,
Україна), ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА (м. Львів,
Україна), НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ
КОНДРАТЮКА» (м. Полтава, Україна), НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА (м. Миколаїв, Україна).**

**ІХ Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція
«Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання
розвитку, досягнення та інновації»
(м. Одеса, 4 - 5 квітня 2024 року)**

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE FOR MODERNIZATION OF THE EDUCATION CONTENT
BANKING DEPARTMENT OF ODESSA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
(Odesa, Ukraine)**

**ACADEMY OF ECONOMIC STUDIES OF MOLDOVA (Chisinau, Republic of Moldova), D.A.
TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS (Svishtov, Republic of Bulgaria), STATE SCIENTIFIC
RESEARCH INSTITUTE OF ARMAMENT AND MILITARY EQUIPMENT TESTING AND
CERTIFICATION (Cherkasy, Ukraine), KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF TRADE AND
ECONOMICS (Kyiv, Ukraine), WEST UKRAINIAN NATIONAL UNIVERSITY (Ternopil, Ukraine),
IVANO-FRANKIVSK RESEARCH AND DEVELOPMENT INSTITUTE OF MANAGEMENT, WEST
UKRAINIAN NATIONAL UNIVERSITY IVANO-FRANKIVSK (Ivano-Frankivsk, Ukraine), KYIV
NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY NAMED AFTER VADIM HETMAN (Kyiv, Ukraine), IVAN
FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV (Lviv, Ukraine), NATIONAL UNIVERSITY «YURI
KONDRATYUK POLTAVA POLYTECHNIC» (Poltava, Ukraine), ADMIRAL MAKAROV
NATIONAL UNIVERSITY OF SHIPBUILDING (Mykolaiv, Ukraine)**

**IX International scientific and practical Internet conference
“ECONOMICS, FINANCE, BANKING AND EDUCATION:
CURRENT ISSUES OF DEVELOPMENT, ACHIEVEMENTS, AND
INNOVATIONS”
(Odesa, Ukraine, 4-5 of April, 2024)**

ОДЕСА-2024-ОДЕСА

УДК 336.71:378.1

Рекомендовано до друку Вченою радою Одеського національного економічного університету (протокол № 7 від «21» травня 2024 р.)

Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Одеса, 4–5 квітня 2024 р.) / за ред. д-ра екон. наук, проф. Д.В. Завадської. Одеса: ОНЕУ, 2024. – 410 с.

Конференція проводиться кафедрою банківської справи Одеського національного економічного університету. Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів закладів вищої освіти, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективою розвитку економічної науки.

Тези доповідей подано в авторській редакції. Усю відповідальність за достовірність і коректність змісту несуть автори. Редакційна колегія може не поділяти повністю або частково думки авторів.

УДК 336.71:378.1
© ОНЕУ, 2024
© Автори тез, 2024

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету:

Ковальов А.І., д.е.н., професор, ректор Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Заступники голови організаційного комітету:

Літвінов О.С., д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Мартинюк І.В., к.е.н., доцент, декан факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Жердецька Л.В., д.е.н., доцент, завідувачка кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Завадська Д.В., д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна (відповідальна за проведення конференції)

Члени організаційного комітету:

Алексєєнко Л.М., д.е.н., професор, професор кафедри управління та адміністрування Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського національного університету, м. Івано-Франківськ, Україна

Вовчак О.Д., д.е.н., професор, професор кафедри фінансових технологій та консалтингу Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Гаркуша Ю.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Гончар К.О., к.е.н., викладач кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Даниліна С.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Деркач Ю.Б., к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Дзюблюк О.В. д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету, м. Тернопіль, Україна

Єгоричева С.Б., д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна

Коваленко В.В., д.е.н., професор, професор кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Кретов Д.Ю., к.е.н., доцент, керівник центру заочної та вечірньої форми навчання Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Коваш Л., д.е.н., доцент кафедри менеджменту та підприємництва Молдавської економічної академії, м. Кишинів, Республіка Молдова

Няньчук Н.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Примостка Л.О., д.е.н., професор, завідувачка кафедри банківської справи та страхування Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

Пантелєєва Н.М., д.е.н., професор, провідний науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки, м. Черкаси, Україна

Радова Н.В., к.е.н., старший викладач кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Рогов Г.М., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна

Сергєєва О.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Смокова М., к.е.н., доцент, директор Центру міжнародних відносин Господарської академії ім. Д.А. Ценова, м. Свіштов, Республіка Болгарія

Солкан А., к.е.н., професор, завідувачка кафедри менеджменту та підприємництва Молдавської економічної академії, м. Кишинів, Республіка Молдова

Тарасевич к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна

Томілін Олексій Олександрович
д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Багаліка Тарас Олексійович
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ КООПЕРАЦІЇ ЯК ЕКОНОМІЧНОГО ЯКИЩА У СИСТЕМІ ВИРОБНИЧИХ ВІДНОСИН

У тезах розглядається сутність кооперації як суспільно-економічного явища у системі виробничих відносин. Визначено сутність кооперації у організаційно-економічному відношенні, яка є важливим компонентом ринкових економічних відносин. За результатами проведеного дослідження зроблено висновок, що формування та розвиток наукової концепції кооперативних формувань може відбуватися за умови розподілу пріоритетів у державній аграрній політиці.

Ключові слова: *кооператив, кооперація, кооперативні відносини, виробничі відносини, агропромислове виробництво.*

Нині кооперація перебуває в кризовому стані, але, незважаючи на це, саме вона має значний потенціал у відродженні аграрного сектора економіки України та може вирішити багато проблем з якими нині стикаються товаровиробники. В аграрному секторі національної економіки відбулися зміни земельних і майнових відносин, виникли підприємства якісно нових організаційно-правових форм господарювання. Однак у ситуації, коли ще значна частина сільськогосподарських формувань знаходиться в процесі кардинальних змін форм власності, організації виробництва, системи управління тощо.

Кооперація – це добровільне об'єднання власності різних об'єктів і форм та праці для досягнення спільних цілей у різних сферах господарської діяльності. За своєю соціально-економічною сутністю кооперація є перехідною формою власності в якій поєднуються елементи капіталістичної та соціалістичної власності. Так, А. Пантелеймоненка, який зазначає, що „...кооперація як суспільно-економічне явище є важливим компонентом ринкових відносин, і перш за все на селі” [3, с. 5]. Кооперація дасть можливість суттєво підвищити економічну ефективність як аграрного виробництва, так і всіх взаємопов'язаних галузей агропромислової сфери. При кооперації основний та обіговий капітал застосовують спільно, розподіляючи його на більшу масу готової продукції, при цьому собівартість одиниці продукції знижується. Зовнішньо-економічна

діяльність підприємств пов'язана з міжнародною кооперацією у сфері виробництва, науки, торгівлі. Вона включає експорт і імпорт продукції, вивіз капіталу, залучення іноземних інвестицій, створення спільних з іноземними представниками підприємств [1, с. 171].

На наш погляд, поняття „кооперація” слід розглядати у трьох площинах, а саме: як організаційно-інституційну структуру; враховувати економічну користь від процесу кооперації (або отримання прибутку, або зменшення питомих витрат); забезпечувати захист різноманітних інтересів членів і висвітлювати соціально-економічні переваги.

В даний час в аграрному секторі національної економіки країни спостерігається стійка тенденція перетворення сільськогосподарських підприємств в кооперативи, які становлять значну частину від усіх підприємств агропромислового виробництва та сприяють сталому розвитку суспільства. Кооперативи виплачують інтегрований податок, який складається з податку обороту, податку на паливо, найману робочу силу, а також ліцензійних відрахувань. Вивільняються від сплати податків кооперативи, які застосовують екологічно-чисту технологію, а також використання альтернативних джерел енергії. Функціонування підприємств на засадах ринкової економіки зумовлює необхідність інтеграції у світовий економічний простір.

Окремі науковці-дослідники визначають кооператив як заклад, заснований на засадах рівності його членів, створений для удосконалення ведення господарства останніх. Найбільш удосконаленим визначенням, на наш погляд, є роз'яснення значення кооперативу В.В. Зіновчука, який стверджує, що „...кооператив є підприємством корпоративного типу, створеним шляхом добровільного об'єднання матеріальних внесків і зусиль сільськогосподарських товаровиробників [2, с. 33–34]. На нашу думку, кооператив слід трактувати як суб'єкт економічних відносин, що шляхом об'єднання фінансових ресурсів пайовиків, який забезпечує доступ до цих фінансових ресурсів тим членам, що мають найбільшу потребу в них. Саме кооперативи в змозі здійснювати ефективний контроль щодо відповідності сировини до вимог міжнародних стандартів якості ISO [5]. Агропромислова корпорація тісно пов'язана з кооперацією та розвитком сільськогосподарських виробничих кооперативів. За своїм змістом кооперативи – це об'єднання, товариство, спілка, сукупність осіб, об'єднаних на основі цехових, комерційних, виробничих та інших інтересів. Розвиток кооперативних відносин нерозривно пов'язаний з пошуком шляхів підвищення ефективності агропромислового виробництва.

Виробництво – це процес взаємодії сфер виробництва, переробки, галузей ринкової інфраструктури, зберігання, гуртової та роздрібної торгівлі [4, с. 19]. Виробництво – це процес діалектичної взаємодії сфер безпосереднього виробництва, розподілу, обміну і споживання. Спільним для всіх суспільно-економічних формацій у структурі продуктивних сил є те, що її становлять засоби

виробництва і люди, які володіють виробничим досвідом і приводять у рух засоби виробництва.

Отже, в організаційно-економічному відношенні сутність кооперації полягає в об'єднанні всіх учасників формувань інтеграційного ланцюга з розподілами загального ефекту та рівновеликого капіталу. Підбиваючи підсумки зазначимо, що необхідною умовою ефективного розвитку аграрного сектора економіки має бути підтримка з боку держави подальшого розвитку кооперативних виробничих відносин з метою консолідації дрібних господарів для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Дорогань, В. К., Томілін, О. О., Гаврилова, О. А. Основи фінансової діяльності підприємства: підручник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 259 с. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8875> (дата звернення: 15.03.2024).
2. Зіновчук, В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В. В. Зіновчук // 2-е вид., доп. і перероб. К.: Логос, 2001. 380 с.
3. Пантелеймоненко, А.О. Аграрна кооперація в Україні: теорія і практика: Монографія/ А. О. Пантелеймоненко. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. 347 с.
4. Томілін, О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дроботя Я.А. Фінансово-економічний словник – довідник / за наук. ред. проф. О.О. Томіліна / Полтава: ПДАУ. 2023. 108 с. URL: <https://dSPACE.pdau.edu.ua/handle/123456789/15028> (дата звернення: 15.03.2024).
5. Ульянченко, О.В., Томілін, О.О., Бухало, О.В., Коломієць, С.А. Розвиток кооперативних відносин в овочепереробному підкомплексі. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. Серія “Економічні науки”: зб. наук. пр. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2019. № 2. С. 3–12. URL: <http://dSPACE.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6581> (дата звернення: 15.03.2024).